

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Yayınları

ULUSLARARASI OSMANELİ SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ
INTERNATIONAL OSMANELİ SOCIAL SCIENCES CONGRESS
12-13-14 Ekim /October 2016

Osmaneliden 21.Yüzyılı Okumak

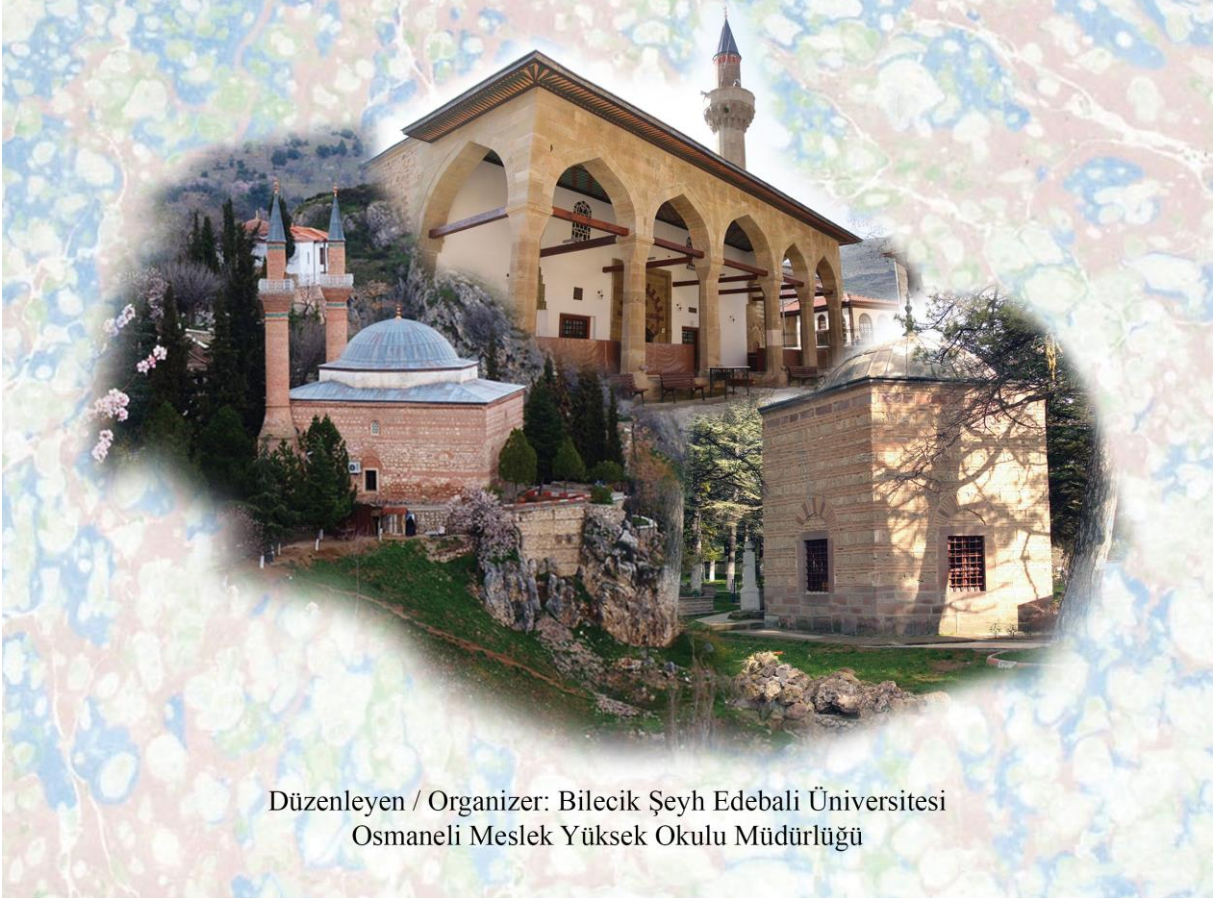
BİLDİRİLER KİTABI / PROCEEDINGS BOOK

Editörler /Editors:

Doç. Dr. Murat ERCAN

Doç. Dr. Ali AYATA

Öğr. Gör. Sultan Ece ALTINOK ÇALIŞKAN

Düzenleyen / Organizatör: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Osmaneli Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğü

Bir İşveren-Öğrenci Buluşması Modeli – Meslek Yüksekokullarında İşbaşı Eğitimi Programında Öğrenci Algılarının Belirlenmesi: Honaz Meslek Yüksekokulu Örneği

Adnan AKŞİT¹

Veli Rıza KALFA²

Bülent ARPAT³

ÖZET

Uluslararası pazarlara ürün tedarik eden firmaların rekabet koşullarından en az etkilenecek ürünlerini hem daha uygun fiyatlara satmaları hem de daha kaliteli ve aranan ürünler üretebilmeleri için gerekli olan en önemli unsur iyi yetişmiş kalifiye işgücüdür. Üreticilerin Denizli bölgesinde önemle talep ettikleri nitelikli işgücü, aynı zamanda yaşanmakta olan istihdam sorununu da ortadan kaldırma potansiyeline sahiptir. Nitelikli ve eğitilmiş işgücünün yetişmesi ise, çalışanların eğitimlerinin yanı sıra yüksekokul öğrenimi döneminde edindiği teorik bilgileri işletmelerde uygulayarak deneyim kazanmaları ile mümkün olacaktır. Öğrencilerin bu deneyimi kazanmaları için geliştirilen işbaşı eğitiminin amacı, işletmelerce talep edilen nitelikli işgücünü karşılamak ve niteliksiz işgücü nedeniyle ortaya çıkan ek maliyet ve kayıpları ortadan kaldırmaktır. Bu araştırma ile uygulanmakta olan yeni bir model hakkında öğrenci algılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla geliştirilen anket, tüm ilgili öğrencilere uygulanarak betimsel ve vardamsal yöntemler kullanılarak istatistiksel analizler yapılmıştır. Araştırma sonucunda işbaşı eğitiminin öğrenciler tarafından katma değer oluşturan bir uygulama olarak algılandığı, mesleki bilgi birikimine katkı sağladığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, yaş, medeni durum, cinsiyet, öğrencinin ve ailenin ikamet yeri değişkenlerinin öğrencilerin işbaşı eğitimi algısı üzerinde anlamlı bir değişiklik oluşturmadığı da tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşyeri eğitimi, mesleki eğitim.

An Employer - Students Meeting Model - Determining The Students Perceptions Of The Job Training Program For Vocational College: Honaz Vocational College Sample

ABSTRACT

Well trained and skilled labor is the most important element for the companies that supply their least effected and more competative products for international markets. Skilled labor, highly demanded by the manufacturer in Denizli has also the potantial to eliminate the employment problems are being experienced. The training of skilled and educated workforce of employees will be able to gain experience in applying business as well theoretical knowledge acquired during the educational training. The purpose of the developed job training system, to gain the experience of the students and eliminate the skilled and unskilled labor and additional costs due to meet the skilled labor force for the companies. This applied research aims to determine students' perception about this new model. The questionnaire developed for this purpose, are analyzed with descriptive and inferential methods applied to all students. As a research result, the job training system is perceived as an application that creates added value by students and this education has emerged as contributing to professional knowledge. Also age, marital status, gender, job of the student and the family's place of residence variable has been determined that no significant changes on student perceptions of education.

Keywords: Job Training, Vocational Training

¹ Öğretim Görevlisi - Honaz Meslek Yüksekokulu

² Öğretim Görevlisi - Honaz Meslek Yüksekokulu

³ Öğretim Görevlisi-Dr. - Honaz Meslek Yüksekokulu

1. Giriş

İşletmelerde çalışanlar için eğitim, geniş anlamda yetiştirme ve geliştirmeyi de kapsayan bir çatı kavrama işaret etmekte, bu sayede çalışanlara yapabilecekleri çeşitli işler için genel bilgi, yetenek kazandırılmakta ve davranışların geliştirilmesi sağlanmaktadır⁴. Eğitim ve geliştirme faaliyetleriyle çalışanların işyerine adaptasyonu artmakta, özgüvenleri yükselmekte, hata oranları azalmakta ve aynı zamanda örgütsel bağlılıklarında da artış olduğu pek çok çalışmada ortaya konmuştur. Bu açıdan bakıldığında işbaşı eğitimi öğrencilere yüksekokul ortamında kazandırılan teorik bilgilerin “mutfak” ya da “laboratuvar” ortamında pratiğe döküldüğü, buna uygun yeteneklerin kazandırıldığı ve motor becerilerin geliştirildiği bir ortam olarak ifade edilebilir.

İşbaşı eğitiminin öğrencilere sağladığı faydalar aşağıdaki maddeler halinde açıklanmıştır.

- Çalışanlara, sektöre, işe ve işyerine uyum sağlamasını kolaylaştırır,
- Değişimlere karşı adaptasyon kabiliyetini artırır,
- İşgücü piyasalarını yakından tanımasını sağlar,
- Öğrencilerin bilinç düzeylerini yükseltir,
- Öğrencilerin ne istediklerinin farkında olmalarını sağlar,
- Öğrencilerin hayalindeki iş ile gerçek yaşamdaki çalışma edimi arasında kıyas yapabilmesine olanak tanır.

Meslek yüksekokulu öğrencilerine işgücü piyasaları içinde öğretim süreleri içinde yaptırılan işyeri eğitimi uygulaması, mesleki eğitim niteliğindedir. Mesleki eğitimler, bireylere nitelik kazandırarak iş bulmalarını sağlayan aktif işgücü piyasası politikalarından biri olarak ifade edilmektedir⁵. Mesleki eğitim programlarına katılan kişiler, katılmayan kişilere göre işverenler tarafından bir eleme aracı olarak kullanılmakta ve daha fazla tercih edilmektedir. Bu yönüyle öğrenim süresi içinde gerçekleştirilen işbaşı eğitimi programının, meslek yüksekokullarının ana misyonu olan “ara eleman yetiştirme” amacına daha nitelikli hizmet etmesi beklenmektedir⁶.

2. İşbaşı Eğitimi

İşbaşı eğitimi, iş dışında eğitim ile birlikte hizmet içi eğitimin iki türünü ifade etmektedir. İşbaşı eğitimi, işe fiilen başlamış personele günlük çalışma saatleri içinde ve işin fiilen yapıldığı yerde bireysel veya grup olarak verilen eğitimidir. Bu nedenle işletmelerde işbaşı eğitimleri, çalışanın çalışmasını aksatmadan bir başka deyişle yapmakta olduğu işi bırakmadan eğitilmesini sağlamaktadır. Deneyim kazanmış çalışanlar bu tip eğitimlerde etkili bir şekilde kullanılmaktadır⁷. İşbaşı eğitiminin başarısı büyük ölçüde ilk amire ya da söz konusu eğitimden sorumlu olan eğiticiye ait olmaktadır⁸. Bu nedenle, işbaşı eğitimindeki öğrencilerinin ilk amirleri, öğrencinin öğrenme sürecinde kilit rolü oynayan işletme çalışanları olarak ön plana çıkmaktadır. İşbaşı eğitimden beklenen faydanın sağlanması ve işgücü piyasalarına iyi motive olmuş, nitelikli ara elemanların kazandırılması konusunda, ilk

⁴ Yeşil Yeliz, KOBİ'lerde Eğitim ve Geliştirmenin Örgütsel Bağlılıkla İlişkisi: Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nde Bir Araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

⁵ Karadeniz Oğuz, Hülya Kabakçı Karadeniz, Mehmet Levent Kocaalan, ve Bülent Arpat. Mesleki Eğitim Kurslarına Katılanların İşgücü Piyasasındaki Durumu Araştırması, Ankara: ILO Türkiye Ofisi, 2013.

⁶ Biçerli Kemal, Aktif İstihdam Politikaları İşsizliği Azaltır mı?, Çimento İşveren Dergisi, Kasım, www.ceis.org.tr/dergiDocs/makale13.pdf, 2005. (Erişim Tarihi:20.06.2016).

⁷ Ayan Burcu, İşletmelerde Eğitimin Çalışanlar Üzerindeki İş Tatmini: Gıda Sektöründe Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi SBE,2008.

⁸ Balbay Zeynep, Oryantasyon Eğitiminin Çalışanların Turnover'ına Etkisi ve Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Y.T.Ü. SBE, 2007.

amirlerin farkındalığının sağlanması gereklidir. Bunun sağlanması için işbaşı eğitimindeki öğrencilerin, denetmen öğretim elemanları tarafından sık aralıklarla denetlenmesi gereklidir.

İşbaşı eğitimini stajyerlik, iş rotasyonu, oryantasyon, koçluk, çıraklık, yetki devri ve mentorluk olarak sınıflandırmaktadır⁹. İşveren-öğrenci buluşmasına dayalı bu işbaşı eğitimi modeli bu sınıflama içinde “stajyerlik” uygulamasına benzemekte ve Üniversite tarafından protokol imzalanan işgücü piyasası partnerlerince bu isimle kavramsallaştırılmaktadır. Bu model bir taraftan öğrencinin eğitilmesini/yetiştirilmesini sağlar iken, diğer yandan eğitilen öğrencinin üretim sürecine katkı sağlamakta, özellikle işverenlerin dışında sigortalama giderlerinin karşılanması nedeniyle işletme içinde ilave bir katma bir değer ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Araştırma kapsamındaki tüm öğrencilerin sosyal sigorta primleri ya Üniversite kanalıyla ya da (yapılan bir protokol gereği) İş-Kur tarafından ödenmektedir. Program kapsamındaki öğrencilerden Üniversite kanalıyla sigortalananlara asgari ücretin 1/3’ü oranında, İş-Kur tarafından sigortalananlara ise asgari ücret düzeyinde ücret ödemesi yapılmaktadır. Ayrıca İş-Kur tarafından sigortalanan öğrencilerin çalışmaları, sosyal güvenlik mevzuatı açısından uzun vadeli sigorta kolu kapsamında da değerlendirilmektedir.

3. Araştırmanın Metodolojisi

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı; Honaz Meslek Yüksekokulu’nda eğitim gören öğrencilerin işyerlerindeki mesleki becerilerini geliştirme düzeyleri ve uyumlarını değerlendirerek, sistemi öğrenci perspektifinden bütüncül olarak ortaya çıkarmak ve işveren-öğrenci buluşması modelin iyileştirilmesi ile ilgili önerileri derlemektir. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin çıktılarının iyileştirilmesi, yüksekokul öğreniminde mesleki ve teknik eğitim katma değerinin artırılması, işveren-öğrenci buluşması modelini önemli kılmaktadır. Bu modelin yeni uygulanmaya başlanması ve henüz mezun vermemesi nedeniyle sadece öğrenci algıları yoluyla modelin yeterliliği ve katma değerinin ölçülmesi yoluna gidilmiştir. Üniversite sanayi işbirliği ile ilgili somut çalışmaların alanyazında yeteri kadar yer bulmaması ve bu tür çalışmalarda üniversite ile sanayi arasındaki sorunların çözümüne katkı verecek çözüm önerilerini barındırmaması çalışmamızın önemini daha da artırmaktadır. Bu araştırma, modelin öznesini teşkil eden öğrencilerin uygulamaya ilişkin algılarının ilk değerlendirilme sonuçlarını göstermesi açısından önemlidir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi, Kapsamı ve Sınırları

Araştırma Denizli ili sınırları içinde faaliyet gösteren işletmeler bünyesinde gerçekleştirilecektir. Araştırmada öğrencilere yazarlar tarafından oluşturulan anket uygulanacaktır. Anketler, öğrenciler için beşli Likert cevap bileşeni ile birlikte açık uçlu soruları da kapsayan soru formları ile kâğıt ortamında uygulanmıştır. Araştırmaya katılanların okulda öğrendikleri teorik bilgileri pratiğe dökme becerileri, işyerine uyumu ve bunu etkileyen nedenlerin demografik (yaş, cinsiyet vb.) ve sosyo-demografik bileşenlerle (ücret, aile yapısı, işyeri kültürü vb.) olan ilişkisi de incelenecektir.

Araştırmanın evrenini 2015-2016 güz döneminde işbaşı eğitimi programı kapsamında staj yapmak için gerekli şartları sağlayan (staj yapacak öğrencinin akademik ortalamasının 1,80 değerinden yüksek olması gibi) ve Pazarlama, Lojistik, İşletme ve Dış Ticaret programında öğrenim gören ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin tamamı oluşturmaktadır. Çalışmada evrenini oluşturan 146 öğrenciye ulaşılmak istenmiş, farklı nedenlerden dolayı anket yapıldığı anda 38

⁹ Yeşil Yeliz, KOBİ’lerde Eğitim ve Geliştirme’nin Örgütsel Bağlılıkla İlişkisi: Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi’nde Bir Araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

öğrenciye ulaşılamamış veya çalışma kapsamına dâhil edilmemiş, öğrenciler tarafından cevaplanan ve analizlere dâhil edilen 108 öğrencinin tamamı çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

3.4. Beşli Likert Cevap Bileşeni Frekans Tabloları

Bu bölümde 18 likert tipli soruya verilen cevapların sayıları ve yüzdeleri tablolar halinde verilecektir.

Tablo 1: İşbaşı Eğitimi Sistemi, Mesleki Bilgi Birikimime Katkı Sağlamaktadır.

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	10	9,3
Katılmıyorum	10	9,3
Kararsızım	12	11,1
Katılıyorum	32	29,6
Tamamen Katılıyorum	44	40,7

Tablo 1'deki frekans değerlerine bakıldığında "İşbaşı Eğitimi Sistemi, Mesleki Bilgi Birikimime Katkı Sağlamaktadır" sorusuna cevap veren 108 öğrenciden 76'sı katılıyorum ve tamamen katılıyorum (%70,3), 12'si kararsızım (%11,1) ve 20'si katılmıyorum ve hiç katılmıyorum (%18,9) cevabını vermişlerdir. Buna göre işyeri eğitiminin yüksek oranda (%70,3) mesleki bilgi birikimine katkı sağladığı söylenebilir.

Tablo 2: İşyerinde Yaptığımız İş İle Okulda Aldığımız Eğitim Birbirine Uygun ve Birbirini Tamamlamaktadır.

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	14	13,0
Katılmıyorum	15	13,9
Kararsızım	26	24,1
Katılıyorum	36	33,3
Tamamen Katılıyorum	17	15,7

Tablo 2'deki frekans değerlerine bakıldığında "İşyerinde yaptığımız iş ile okulda aldığımız eğitim birbirine uygun ve birbirini tamamlamaktadır" sorusuna cevap veren 108 öğrenciden 53'ü katılıyorum ve tamamen katılıyorum (%49), 26'sı kararsızım (%24,1) ve 29'u katılmıyorum ve hiç katılmıyorum (%26,9) cevabını vermişlerdir. Bu verilere göre, işyerinde yapılan iş ile katılımcıların öğrenim programlarının uyumunun yeterince birbirini tamamlayıcı nitelikte olmadığı söylenebilir (%53).

Tablo 3: İşyerindeki Birim Sorumluları, İşbaşı Eğitimime Yeterince Katkı Sağlıyor.

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	5	4,6
Katılmıyorum	8	7,4
Kararsızım	16	14,8
Katılıyorum	33	30,6
Tamamen Katılıyorum	46	42,6

Tablo 3'deki frekans değerlerine bakıldığında "İşyerindeki birim sorumluları, işbaşı eğitimime yeterince katkı sağlıyor" sorusuna cevap veren 108 öğrenciden 79'u katılıyorum ve tamamen katılıyorum (%73,2), 16'sı kararsızım (%14,8) ve 13'u katılmıyorum ve hiç katılmıyorum (%11,8) cevabını vermişlerdir. İşyerindeki birim sorumlularının yüksek oranda katılımcı öğrencilere katkı sağlamakta olduğu anlaşılmaktadır. Bu oranı arttırmak amacıyla yapılacak

geliştirici faaliyetlerin, işbaşı eğitimi programının diğer fazlarına da katkı sağlayacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 4: İşbaşı Eğitimi Programı Sonrasında Daha Kolay İş Bulabileceğim.

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	3	2,8
Katılmıyorum	14	13,0
Kararsızım	27	25,0
Katılıyorum	36	33,3

Tamamen Katılıyorum	28	25,9
----------------------------	----	------

Tablo 4'teki frekans değerlerine bakıldığında "İşbaşı eğitimi programı sonrasında daha kolay iş bulabileceğim" sorusuna cevap veren 108 öğrenciden 64'ü katılıyorum ve tamamen katılıyorum (%59,2), 27'si kararsızım (%25,0) ve 17'si katılmıyorum ve hiç katılmıyorum (%15,8) cevabını vermişlerdir. İş bulmayı kolaylaştırıcı bir program olarak görülme algısı orta düzeydedir (%59,2). Bu bulgu, "İşbaşı eğitiminin mesleki bilgi birikimine katkısı" (Tablo 1) konusundaki algı ile birlikte değerlendirildiğinde; katılımcıların mesleki bilgilerine katkısı oranı, daha kolay iş bulunabileceği algısından bir miktar yüksektir. Bu bulgu katılımcıların, üst düzeydeki mesleki bilgi birikiminin iş bulmayı yeterince kolaylaştırmadığı düşüncesine işaret etmektedir. Başka bir deyişle, mesleki bilgi ve dene

Tablo 5: Bölümünden Mezun Olduğumda Bu Uygulamanın Olmadığı Diğer Meslek Yüksekokul Mezunlarından Daha Avantajlı Olacağım.

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	9	8,3
Katılmıyorum	9	8,3
Kararsızım	10	9,3
Katılıyorum	28	25,9
Tamamen Katılıyorum	52	48,1

Tablo 5'teki frekans değerlerine bakıldığında "İşbaşı eğitimi programı sonrasında daha kolay iş bulabileceğim" sorusuna cevap veren 108 öğrenciden 80'i katılıyorum ve tamamen katılıyorum (%74), 10'u kararsızım (%9,3) ve 18'si katılmıyorum ve hiç katılmıyorum (%16,6) cevabını vermişlerdir. Buna göre katılımcıların işbaşı eğitimi uygulamasını, bu olanağa sahip olmayan öğrencilere göre önemli derecede avantajlı olarak değerlendirdiği söylenebilir.

Tablo 6: İşyerim, program sonrası beni uzun süreli istihdam etmek arzusundadır.

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	4	3,7
Katılmıyorum	8	7,4
Kararsızım	59	54,6
Katılıyorum	21	19,4
Tamamen Katılıyorum	15	13,9

Tablo 6'daki frekans değerlerine bakıldığında "İşyerim, program sonrası beni uzun süreli istihdam etmek arzusundadır" sorusuna cevap veren 107 öğrenciden 36'sı katılıyorum ve tamamen katılıyorum (%33,3), 59'u kararsızım (%54,6) ve 12'si katılmıyorum ve hiç katılmıyorum (%11,1) cevabını vermişlerdir. 1 öğrenci (0,9) bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. %33,3 oranındaki pozitif algı düşük bir oran olarak görünse de, işbaşı eğitimi uygulamasının 36 kişiye istihdam olanağı

sağlayacağı yönündeki güçlü olasılık ve bununla birlikte %54,6'lık oran içinden de istihdam olanağının elde edilebileceği ihtimali, programın amacı konusunda istendik çıktılar olarak göze çarpmaktadır.

Tablo 7: İşbaşı eğitimim sırasında aldığım ücret, işyerine adaptasyonum için yeterlidir.

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	12	11,1
Katılmıyorum	19	17,6
Kararsızım	24	22,2
Katılıyorum	25	23,1
Tamamen Katılıyorum	26	24,1

Tablo 7'deki frekans değerlerine bakıldığında "İşbaşı eğitimim sırasında aldığım ücret, işyerine adaptasyonum için yeterlidir" sorusuna cevap veren 106 öğrenciden 51'i katılıyorum ve tamamen katılıyorum (%47,2), 24'ü kararsızım (%22,2) ve 31'i katılmıyorum ve hiç katılmıyorum (%28,7) cevabını vermişlerdir. 2 öğrenci (1,9) bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Hem mesleki birikime katkı sağlayan hem de öğrencilere ücret olanağı sağlayan programda %27,8 oranında

ortaya çıkan negatif algının, öğrencilerin İş-Kur ya da Üniversite üzerinden sigortalı olmaları durumuna göre ortaya çıkan ücret farklılıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 8: Bu program sonrası istihdam edilme ihtimalim, aldığım ücretten daha motive edicidir.

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	7	6,5
Katılmıyorum	15	13,9
Kararsızım	23	21,3
Katılıyorum	33	30,6
Tamamen Katılıyorum	28	25,9

Tablo 8’deki frekans değerlerine bakıldığında “Bu program sonrası istihdam edilme ihtimalim, aldığım ücretten daha motive edicidir” sorusuna cevap veren 106 öğrenciden 61’i katılıyorum ve tamamen katılıyorum (%56,5), 23’ü kararsızım (%21,3) ve 22’si katılmıyorum ve hiç katılmıyorum (%20,4) cevabını vermişlerdir. 2 öğrenci (1,9) bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Buna göre katılımcıların, istihdam edilebilme olasılıklarını, ücretten daha değerli bir unsur olarak düşündükleri söylenebilir.

Tablo 9: İşyerinde çalışanlarla sağlıklı bir iletişim içerisindeyim.

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	3	2,8
Kararsızım	11	10,2
Katılıyorum	25	23,1
Tamamen Katılıyorum	68	63,0

Tablo 9’deki frekans değerlerine bakıldığında “İşyerinde çalışanlarla sağlıklı bir iletişim içerisindeyim” sorusuna cevap veren 107 öğrenciden 93’ü katılıyorum ve tamamen katılıyorum (%86,1), 11’i kararsızım (%10,2) cevabını vermişlerdir. Bu soruya hiç katılmıyorum cevabını veren olmamıştır. Katılmıyorum yanıtını veren öğrenci sayısı 3’tür. 1 öğrenci (0,9) bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. %86,1 oranındaki yüksek oran, öğrencilerin işyeri ortamına ve çalışma yaşamına henüz öğrencilik çağlarında büyük oranda uyum sağladıklarına işaret etmektedir.

Tablo 10: Okulda aldığım teorik bilgileri işyerinde kullanabiliyorum.

	Frekans	Yüzde (%)
Hiç Katılmıyorum	11	10,2
Katılmıyorum	19	17,6
Kararsızım	24	22,2
Katılıyorum	33	30,6
Tamamen Katılıyorum	21	19,4

Tablo 10’deki frekans değerlerine bakıldığında “Okulda aldığım teorik bilgileri işyerinde kullanabiliyorum” sorusuna cevap veren 108 öğrenciden 54’ü katılıyorum ve tamamen katılıyorum (%50), 24’ü kararsızım (%22,2) ve 30’u katılmıyorum ve hiç katılmıyorum (%27,8) cevabını vermişlerdir. %50 oranındaki olumlu algı, Tablo 2’de ki verileri destekler niteliktedir.

Tablo 11: İşbaşı eğitimi yaptığım işyerinde, işbaşı eğitimim sonrası çalışmak isterim.

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	9	8,3
Katılmıyorum	7	6,5
Kararsızım	34	31,5
Katılıyorum	27	25
Tamamen Katılıyorum	31	28,7

Tablo 11’deki frekans değerlerine bakıldığında “İşbaşı eğitimi yaptığım işyerinde, işbaşı eğitimim sonrası çalışmak isterim” sorusuna cevap veren 108 öğrenciden 58’i katılıyorum ve tamamen katılıyorum (%53,7), 34’ü kararsızım (%31,5) ve 16’sı katılmıyorum ve hiç katılmıyorum (%14,8) cevabını vermişlerdir. Buna göre katılımcı öğrencilerin yarıdan fazlası (53,7), işbaşı eğitimi yapılan işyerinde çalışmak isteyebileceğini ifade etmektedir.

4. Araştırma Analizi Ve Bulguları

Araştırma kapsamında gerçekleştirilecek anket çalışmasından elde edilecek veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilecektir. Verilerin analizinde Cronbach’s Alfa güvenilirlik testi, Kolmogorov Smirnov normallik testi ile bu testlerin sonuçlarına göre belirlenecek vardamsal teknikler kullanılacaktır.

4.1. Güvenilirlik ve Normallik Sınamalarının Yapılması

Cronbach Alpha katsayısı anketin birinci kısmında bulunan ve İşbaşı Eğitimi Programından memnuniyet algısı ölçmek için öğrencilere sorulan 18 sorudan elde edilen yanıtlar için hesaplanmış, güvenilirliğini ölçmek için kullanılan Cronbach Alfa (Cronbach's Alpha) değeri 0,877 olarak bulunmuştur. Cronbach alfa katsayısı 0,80 ile 1,0 aralığında yer alan testler yüksek güvenilirliğe sahiptir¹⁰. Cronbach alfa katsayısının verilen aralıkta olmasından dolayı anketlerden elde edilen verilere istatistiksel analizler uygulamanın mümkün olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmalarda kullanılacak olan istatistiksel tekniklerin belirlenmesinde temel kriter analizlerde parametrik testlerin mi yoksa parametrik olmayan (nonparametrik) testlerin mi kullanılacağına karar verilmesidir. Parametrik testlerin kullanılabilmesi için bazı varsayımların sağlanıp sağlanmadığının test edilmesi gerekmektedir. Bu varsayımlardan biri de normal dağılım varsayımdır. Parametrik testlerin uygulanabilmesi için “Veriler normal dağılmaktadır” şeklinde kurulan H_0 hipotezinin kabul edilmesi gerekmektedir. Hipotezin kabul edilmemesi durumunda, verilere parametrik testler yerine parametrik olmayan testlerin uygulanması gerekmektedir. Normallik varsayımını test etmede hem grafik hem de analitik yöntemler kullanılmaktadır. Literatüre bakıldığında, bahsi geçen yöntemler arasında Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov test istatistiğinin daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Bu çalışmada verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla öğrencilerin risk tolerans düzeylerini ölçmek için hazırlanan sorulardan elde edilen cevaplara Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov testi uygulanmıştır. Test istatistiğine ait p değerlerinin 0,000 olarak bulunması nedeniyle, “Veriler normal dağılmaktadır” şeklinde kurulan H_0 hipotezi, hesaplanan p değerlerinin 0,05 anlamlılık düzeyinden daha düşük bir değer alması nedeniyle kabul edilmemiştir. Bu nedenle de verilere parametrik olmayan testlerin uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Kullanılan İstatistiki Yöntemler, Hipotezler ve Bulgular

Kruskal Wallis testi, bağımsız değişkenin ikiden fazla kategorili olması durumlarda kullanılmaktadır. Test, tek yönlü varyans analizinin parametrik olmayan şekli olup, ele alınan değişken için iki ya da daha fazla kategorinin ortalama sıra sayıları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemektedir. Kruskal Wallis testi, yaklaşık olarak ki-kare dağılmaktadır. Bu nedenle de H_0 hipotezinin reddedilip edilmeyeceği kararı, hesaplanan değer ki-kare tablo değeri ile karşılaştırılması sonucu verilmektedir¹¹.

Mann-Whitney U testi, parametrik testlerde kullanılan iki bağımsız örneklemlili t testinin parametrik olmayan testlerdeki karşılığı olarak kullanılmaktadır. Mann-Whitney U testinde (iki bağımsız örneklemlili t testinde olduğu gibi) verilerin dağılımlarının normal dağılım göstermesi ve grupların varyanslarının homojen olması gibi varsayımlar aranmamaktadır. Mann-Whitney U testi, parametrik olmayan testler arasında en güçlü olmakla birlikte, diğer parametrik olmayan testlere göre daha fazla kullanılmaktadır¹².

Bu çalışmada, değişkenler arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlenmesinde en çok kullanılan nonparametrik testler olan Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U test istatistikleri kullanılmıştır.

¹⁰ Alpar Reha, Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler, Ankara: Detay Yayıncılık, 2011.

¹¹ Özdemir Ali, Yönetim Bilişim Sistemlerinde İleri Araştırma Yöntemleri ve Uygulamaları, Beta Yayınları, 2013.

¹² Baştürk Ramazan, Bütün Yönleriyle SPSS Örnekli Nonparametrik İstatistiksel Yöntemler, Ankara: Anı Yayınları, 2011.

Kruskal Wallis ve Mann-Whitney U Test istatistikleri ile aşağıda verilen beş hipotez test edilmiştir.

H₁: Cinsiyet ile işbaşı eğitimi programından memnuniyet algısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

H₂: Medeni durum ile işbaşı eğitimi programından memnuniyet algısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

H₃: İkamet yeri ile işbaşı eğitimi programından memnuniyet algısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

H₄: Ailenin ikamet yeri ile işbaşı eğitimi programından memnuniyet algısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

H₅: Yaş ile işbaşı eğitimi programından memnuniyet algısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Çalışmada cinsiyet ile İşbaşı Eğitimi Programından memnuniyet algısı arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile araştırılmış, test sonuçları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Cinsiyet İle İşbaşı Eğitimi Programından Memnuniyet Algısı İçin Hesaplanan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	Öğrenci Sayısı	Sıra Ortalaması	Z	p
Erkek	57	53,79	-0,249	0,803
Kız	51	55,29		

Tablo 12’deki sonuçlardan kız öğrencilerin memnuniyet algısı sıra ortalamalarının (55,29), erkek öğrencilerin memnuniyet algısı sıra ortalamalarından (53,79) daha fazla olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan sonuçlardan; sıra ortalamaları arasındaki farkın (1,5) H₀ hipotezini reddedecek düzeyde olmadığı, başka bir ifade ile sıra ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı (p=0,803>0,05) sonucuna ulaşılmaktadır. İşbaşı Eğitimi Programından memnuniyet algısı cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermemekte, memnuniyet algısı sıra ortalamaları değerinin erkek ve kız öğrencilerde birbirine yakın değerler aldığı görülmektedir.

Honaz Meslek Yüksekokulu’nda okuyan öğrencilerin bir kısmı Denizli’de ikamet ederken diğer kısmı da Honaz İlçesinde ikamet etmektedir. Bu çalışmada farklı yerleşkelerde ikamet etmenin, İşbaşı Eğitimi Programından memnuniyet algısı üzerinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığı yine Mann-Whitney U test istatistiği ile belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 13’de Mann-Whitney U test istatistiği sonuçlarına yer verilmektedir.

Tablo 13. İkamet Yeri İle İşbaşı Eğitimi Programından Memnuniyet Algısı İçin Hesaplanan Mann-Whitney U Testi Sonuçları

İkamet Yeri	Öğrenci Sayısı	Sıra Ortalaması	Z	p
Honaz	66	50,42	-1,53	0,13
Denizli	41	59,76		

Tablo 13’de yer alan sonuçlar incelendiğinde Denizli’de ikamet eden öğrencilerin memnuniyet algısı sıra ortalamalarının (59,76), Honaz’da ikamet eden öğrencilerin memnuniyet algısı sıra ortalamalarından (50,42) daha fazla olduğu görülmektedir. Fakat sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (p=0,13>0,05). Katılımcı öğrencilerin genellikle Honaz sınırları içinde olan organize sanayi bölgesinde (OSB) eğitim almalarına rağmen, Denizli merkezinde ikamet eden öğrencilere ait sıra ortalamasının yüksek olması; OSB’deki işyerlerinin büyük oranda çalışanlara servis hizmeti vermeleri ile ya da merkez-OSB ulaşımının, Honaz-OSB ulaşımına göre daha kolay sağlanması nedenlerine bağlanabilir.

Çalışmada ayrıca medeni durum değişkeninin İşbaşı Eğitimi Programından memnuniyet algısı üzerindeki etkisi de araştırılmıştır. Bağımsız değişkenin ikiden fazla kategorili olması durumlarda kullanılan Kruskal Wallis test istatistiği sonuçları Tablo 14’de verilmektedir.

Tablo 14. Medeni Durum İle İşbaşı Eğitimi Programından Memnuniyet Algısı İçin Hesaplanan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yaş	Öğrenci Sayısı	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	p
Evli	2	88,25	2,575	0,276
Bekâr	105	53,73		
Boşanmış/Eşi vefat etmiş	1	68,00		

Tablo 14’ün son sütunundaki p değerinin 0,05 değerinden büyük olmasından dolayı “Medeni durum ile İşbaşı Eğitimi Programından memnuniyet algısı arasında anlamlı bir farklılık yoktur” şeklinde kurulan hipotez kabul edilmektedir. Bu sonuç, evli, bekâr ve boşanmış/eşi vefat etmiş öğrenciler

arasında İşbaşı Eğitimi Programından elde ettikleri memnuniyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencinin ailesinin ikamet ettiği yerin, İşbaşı Eğitimi Programından memnuniyet algısı üzerindeki etkisi çalışmanın bir başka konusunu oluşturmaktadır. Değişkenler arasındaki anlamlılığı test etmede kullanılan Kruskal Wallis test istatistiği sonuçları Tablo 15’de verilmektedir.

Tablo 15. Ailenin İkamet Yeri İle İşbaşı Eğitimi Programından Memnuniyet Algısı İçin Hesaplanan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yaş	Öğrenci Sayısı	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	p
Honaz	35	52,34	2,511	0,285
Denizli	26	41,13		
Diğer	34	48,78		

Tablo 15’deki sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin ailelerinin ikamet ettikleri yerin, İşbaşı Eğitimi Programından memnuniyet algısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmektedir ($p=0,285>0,05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında Honaz’da ikamet

eden ailelerinin işbaşı eğitimi programından elde ettiği memnuniyet algılarının en yüksek değeri aldığı görülmektedir.

Çalışmada son olarak yaş değişkeninin İşbaşı Eğitimi Programından memnuniyet algısı üzerindeki etkisi incelenmiş, hesaplanan Kruskal Wallis U test sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Yaş İle İşbaşı Eğitimi Programından Memnuniyet Algısı İçin Hesaplanan Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yaş	Öğrenci Sayısı	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	p
19-23	89	50,37	3,375	0,185
24-27	10	62,25		
28+	5	71,00		

Tablo 16’daki sıra ortalaması değerlerine bakıldığında; 28 yaşında olan veya 28 yaşından büyük yaşa sahip öğrencilerin sıra ortalaması 71,00 iken 24-27 yaş aralığında bulunan öğrencilerin sıra ortalaması 62,25; 19-23 yaş aralığında bulunan öğrencilerin sıra ortalaması 50,37 değerini

almaktadır. Bu sonuçlar bize yaşla birlikte memnuniyet algısının da arttığı göstermektedir. Anlamlılık düzeyini gösteren p değeri, memnuniyet algısının yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği, öğrenciler arasında farklı yaşlara sahip öğrenciler bulunsun bile bu öğrencilerin memnuniyet algılarının sıra ortalamaları arasındaki farkın H_0 hipotezini reddedecek büyüklükte olmadığını belirtmektedir ($p=0,185>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenciler, genellikle birbirine yakın yaşlardadır. Aynı zamanda öğrencilerin birbirlerine uzun zaman ayırmaları, aynı sosyal ve eğitsel ortamı paylaşmaları ile

bu nedenlerden dolayı aralarındaki etkileşimin yoğunluğu; işyeri eğitimi algısında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmasına engel teşkil eden sebepler olarak sayılabilir. Yaş ilerledikçe pozitif evrilen algının, emek piyasasının güçlüklerine karşı artan yaşla birlikte bu farkındalığın da artmasına ve buna paralel olarak çalışma koşullarının daha da olumlu algılanmasına sebep olduğu söylenebilir.

5. Sonuç Ve Öneriler

İşbaşı eğitimi programı, meslek yüksekokulu öğrencilerine öğrenim dönemi içinde, işyeri ortamında mesleki bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan bir programdır. Öğrencilerin bu konudaki algıları, hedeflenen çıktıların başarıldığı yönündedir. Pozitif öğrenci algılarının cinsiyet, medeni durum, yaş, öğrencinin ya da ailesinin ikamet yeri değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı anlaşılmaktadır. Bu bulgulara göre, işbaşı eğitimi kapsamındaki programlardan mezun olan öğrencilerin, diğer öğrencilere göre daha kolay istihdam olanağı bulabileceği, mesleki bilgi, beceri ve tecrübenin ancak “üniversite eğitimi sonrası işyerinde kazandırılması” sorununu ortadan kaldıracabileceği, işveren açısından ise diğer kişilere göre öncelikli olarak tercih edilen kişiler olabilecekleri anlaşılmaktadır. Programın, öğrencilerin mesleki bilgi düzeyini geliştirdiği algısını oluşturması nedeniyle, bu kişilerin diğer kişilere göre daha kolay istihdam olanaklarına sahip olacakları söylenebilir.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan bir diğer bulguya göre öğrenciler, daha kalifiye eleman haline geldiklerini düşünmektedirler. Buna ilaveten bu öğrenciler işyerindeki işleyişi ve insan ilişkilerini daha iyi kavradıkları algısındadırlar. Buna göre bu kişilerden işe başladıklarında daha az hata oranları ile çalışması, performanslarında artış olması, iletişim seviyelerinin gelişmiş olması ve böylece iş motivasyonlarının olumlu yönde etkilenmesi beklenilmektedir.

Araştırmanın bundan sonraki fazında işbaşı eğitimi programından mezun olan öğrencilerin istihdam açısından takip edilmesi ve işgücü piyasaları açısından da uygulamanın değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca öğrenci algıları açısından yapılacak araştırmalara öğrencinin öğrenim türü, ailesinin aylık geliri, öğrencinin aylık harcaması, ailesi ile birlikte ikamet etme durumu, akademik ortalaması ve sigortalayan kurum gibi demografik bileşenlerin de dâhil edilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Alpar, Reha (2011), Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ayan, Burcu (2008). İşletmelerde Eğitimin Çalışanlar Üzerindeki İş Tatmini: Gıda Sektöründe Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi SBE.
- Balbay, Zeynep (2007). Oryantasyon Eğitiminin Çalışanların Turnover'ına Etkisi ve Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Y.T.Ü. SBE.
- Baştürk, Ramazan (2011). Bütün Yönleriyle SPSS Örnekli Nonparametrik İstatistiksel Yöntemler, Ankara: Anı Yayınları.
- Biçerli, Kemal (2005). Aktif İstihdam Politikaları İşsizliği Azaltır mı?, Çimento İşveren Dergisi, Kasım, www.ceis.org.tr/dergiDocs/makale13.pdf (Erişim Tarihi:20.06.2016).
- Karadeniz, Oğuz, Hülya Kabakçı Karadeniz, Mehmet Levent Kocaalan, Bülent Arpat (2013). Mesleki Eğitim Kurslarına Katılanların İşgücü Piyasasındaki Durumu Araştırması, Ankara: ILO Türkiye Ofisi.
- Özdemir, Ali (2013). Yönetim Bilişim Sistemlerinde İleri Araştırma Yöntemleri ve Uygulamaları: Beta Yayınları.
- Yeşil, Yeliz (2015). KOBİ'lerde Eğitim ve Geliştirmenin Örgütsel Bağlılıkla İlişkisi: Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nde Bir Araştırma, Yayımlanmamış Doktora Tezi: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.